

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

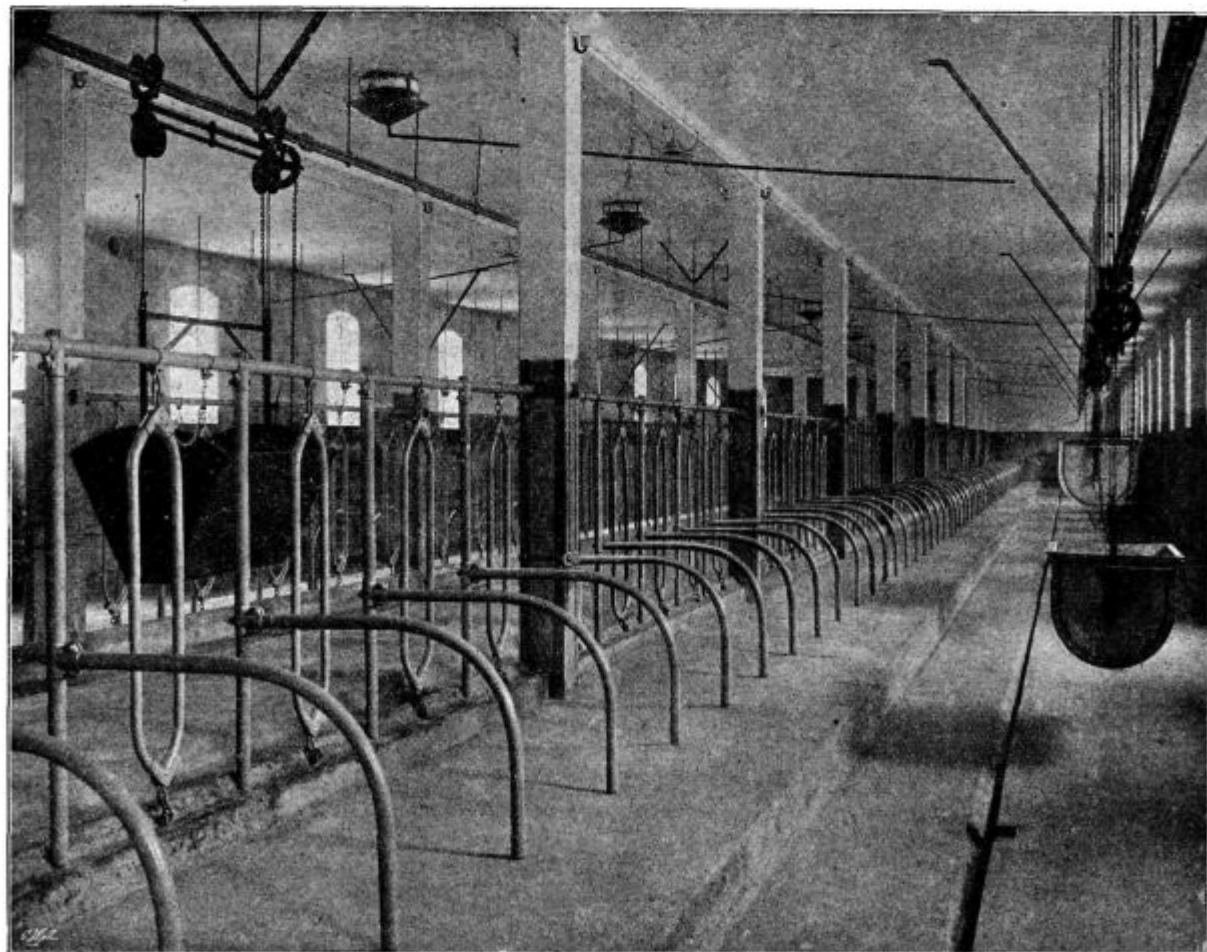
Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Hlev za goved z ameriškimi kravjimi vratniki. — Ne kupujte umetnih gnojil od agentov. — Kmetovalci, prosite za povračilo polovične voznine od semenskega blaga! — Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi dušičnatimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

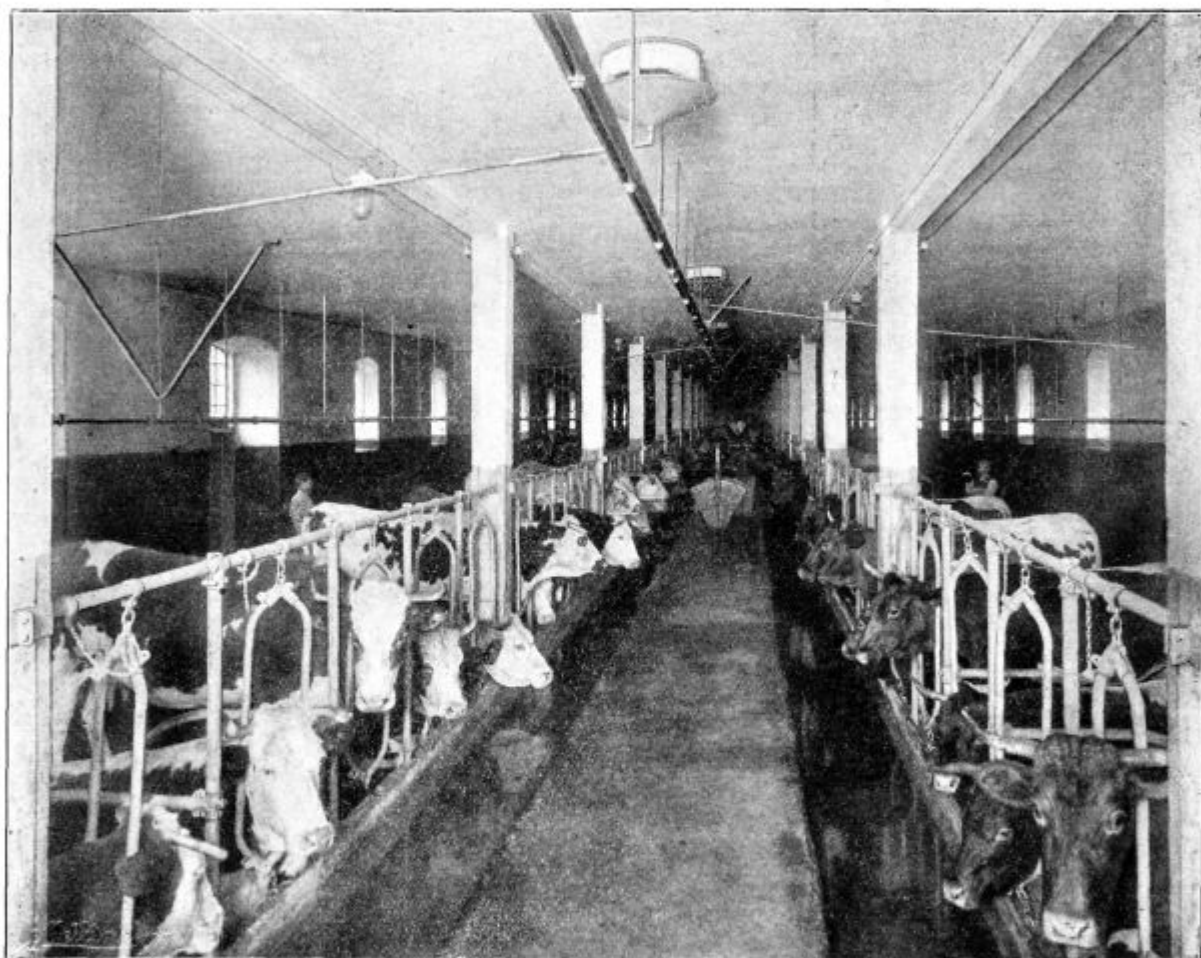

Podoba 21.

Hlev za goved z ameriškimi kravjimi vratniki.

V lanskem letniku „Kmetovalca“ smo priobčili celo vrsto spisov o notranji ureditvi govejih hlevov ter smo med drugim tudi popisali in s podobami pojasnili notranjo opravo ameriških hlevov, kjer so živali na poseben način pritrjene, in sicer s pomočjo vratnikov. Zlasti v zadnji številki lanskega „Kmetovalca“ je bila oprava hlevov z vratniki podrobno popisana. V današnji številki sta natisnjeni dve podobi, ki kažeta notranjost novega hleva na posestvu barona Drascheja v Ebreichsdorfu pri Dunaju. Ta hlev je prirejen za 108 krav, ki so tako postavljene v dve vrsti, da gledajo z glavami proti sredi ter imajo skupen krmilni hodnik. Hlev

Po možnosti naravi primerno pokladanje krme v prav nizke, zato pa zelo široke jasli, ki se z majhnim trudom snažijo. S širokega krmilnega hodnika se more vsakdo takoj prepričati o snažnosti jasli in živine. Živali tako jedo, kakor bi bile na paši, in ravnotako leže, ker vratniki omogočijo glavo in vrat poljubno nizko položiti in je živali mogoče obračati se z vratom. **Živali se morejo n. pr. brez truda oblizovati do konca križa, t. j. do repa.** Ker pri vleganju morejo zaradi nizkih jasli položiti vrat in glavo čez jasli, zato živalim pri vleganju ni treba nazaj stopati. Blato in scalnica, ki pri visokih jaslih padata med jedjo na stajo in se zato živali po zadnjih nogah in po vimenu omažejo, padata pri tako kratkih stajah, ki jih omogočujejo vratniki, vedno le v gnojni jarek. Gnojni jarek leži 15 do 25 cm globokeje kakor staje ter ima strmec

Podoba 22.

je bil narejen po načrtih inženirja viteza pl. Raffaya, ki je večak za hlevske stavbe in za mlekarstvo pri „Splošnji zvezi kmetijskih zadrug“ na Dunaju.

Podoba 21. kaže ta hlev prazen, in sicer prostor zadaj za kravami. Na podobi se vidijo zelo kratke staje z jarkom za gnoj in z vozovi, ki se premikajo po šini, pritrjeni na strop, in ki služijo za izpeljevanje gnoja iz hleva.

Podoba 22. kaže hlev v Ebreichsdorfu napolnjen z živino. Vidi se skupni krmilni hodnik in prav plitve jasli, ki so tako nizko postavljene, kakor tla v hlevu. Istotako se vidi, kako se krma s posebnimi vozovi dovaža v hlev, enako kakor se odvaža gnoj iz hleva.

Prednosti notranje oprave tega hleva so naslednje:

proti gnojničnemu jarku, ki se dobro razloči na 21. podobi. Taka ureditev ima to gospodarsko prednost, da se prihrani veliko nastelje. Med vsakima dvema kravama je iz železne cevi narejena pregraja, ki zabranjuje, da krave ne morejo postrani stati in oblatiti sosedno stajo. Ker se živali prav kmalu prepričajo, da jih sosede ne morejo nadlegovati, zato veliko rajše in dlje časa leže, kakor tam, kjer so z verigami priklenjene. Praktična skušnjava in veda učita, da se vsaka žival z ozirom na svoje dajatve mora drugače krmiti, in ravno v takem hlevu je mogoče posameznim kravam dati primerno več ali manj priboljška h krmi v obliki močnih krmil. Vratniki se kaj lahko odpirajo in zaklepajo, zato se živali lahko hitro iz hleva spustijo in

nazaj v hlev došle zopet lahko hitro priklenejo. Tudi napajanje živali se more skupno v jaslih vršiti, kakor je narejeno v tem popisanem hlevu, ali pa se narede v hlevu samonapajalniki. In podolgem napeto žico se morejo obesiti repi, da živali z njimi ne morejo v gnojni jarek in potem z umazanimi repi po životu otepati.

Ta spis je posnet po „Wiener Landwirtschaftliche Zeitung“, podobe nam je pa prijazno posodil inženir g. Oskar vitez pl. Raffay.

Ne kupujte umetnih gnojil od agentov!

Že več ko enkrat so se prijaviли zdaj tu, zdaj tam tuji in neznaní prodajalci umetnih gnojil; dvakrat pa gotovo ni bilo nobenega v istem okolico. In zakaj? — Slabo vest imajo ti ljudje — ravno tako slabo, kakor je njihovo blago. Vedo prav dobro, da je le enkrat mogoče našega kmeta dobro potegniti za nos. S polnim mošnjickom in s smehljačim obrazom se poslovi od tebe ter gre blagor delit v sosednji okraj.

Kolikokrat se je že na vseh mogočih mestih razpravljalo in svarilo o takih mačjih kupčijah, toda vse brez uspeha. Nekteri človek mora prej sam obsedeti na limanicah, potem šele je previden. Taki potujoči prodajalci imajo izredno nadarjene jezike, ki znajo kmeta tako zmešati, da končno res misli, da jim ti ljudje pošljejo blagoslov iz nebes. Z veseljem se pa lahko tudi opaža, da je velika množina naših kmetovalcev na pravem potu ter je o bistvu umetnih gnojil na jasnem in jih kupuje le tam, kjer se ji za pristno in dobro kakovost blaga tudi jamči.

Povod tem vrsticam je naslednji: Preteklo jesen je hodil v okolici Rakeka na Kranjskem od hiše do hiše neznanec, ki je ponujal kmetovalcem superfosfat. Odposlala ga je neka tvrdka iz Prage, ki je razpečala na ta način cel vagon superfosfata. Najbolj značilno je pa to, da se je prejšnjo pomlad pričel baviti s prodajo umetnih gnojil tamošnji domačin, trgovec in gostilničar g. Ludovik Ševar. Ta je razprodal od pomladi do jeseni le malenkosti, tuji človek pa v par dnevih cel vagon. Sedaj si pa oglejmo ta superfosfat malo natančneje!

Poslal se je vzorec tega gnojila na kemijsko preskušališče, ki je dognalo, da je imelo preskušeno gnojilo 15% v vodi raztopne fosforove kisline; skupne fosforove kisline pa 16½%. To bi bilo torej vse v redu, zato se je sleparilo na drug način. 1 kg (= 1%) v vodi raztopne fosforove kisline v superfosfatu sme stati kvečjemu 60 vinarjev; torej bi bila prava cena za to gnojilo (15 × 60 =) 9 kron za 100 kg; prodajalo se je pa po 11 kron 66 vinarjev, torej več ko za 2 kroni predrago. In to še ni vse; sleparilo se je še dalje. Naročila je vpisoval agent v svojo naročilno knjigo, kjer se je moral vsak, kdor je kaj naročil, na dotični strani podpisati; nobeden pa ni dobil v roke kakega naročilnega lista za potrdilo, da je naročil toliko — nič več in nič manj. Presenečenje je prišlo pozneje, obenem z gnojili; kajti vsakdo je dobil za 100 kg ali pa celo polovico več kakor je naročil. Plačati je pa moral, ker je imel agent njegov podpis v svoji knjigi. Agent je pač gledal najprej na to, da je dobil podpis od naročnika, števila je lahko pozneje vpisal ali jih je pa izpremenil.

Drug slučaj sleparjenja pri prodaji umetnih gnojil, zlasti superfosfata, se poroča z Goriškega. Tam se je prodajal 14—16% superfosfat po 5 K 85 h za 50 kg, torej 100 kg za 11 K 70 h, kar je seveda zopet veliko

predrago. Ker pa goriški kmetovalci vedo, da dobijo pri kmetijskem društvu v Gorici isti superfosfat: 100 kg za 7 kron, jim je brezvestni prodajalec stem zmešal glave, da je legal: „Pri meni stane 100 kg superfosfata samo 5 K 85 h, tukaj na ceniku stoji črno na belem“. Vihtel je cenik v roki, pokazal ga pa ni nikomur, ker se mu je itak verjelo. Naletel je pa enkrat vendar na previdnega moža, ki je zahteval cenik, da ga pogleda. Temu se agent ni mogel braniti, in ko mu je potem dotični posestnik rekel: „V Vašem ceniku pa stoji 50 kg za 5 K 85 h“, mu je agent iztrgal cenik iz rok ter pobegnil kakor pes, če ga poliješ z mrzlo vodo.

Slični slučaji so znani tudi s Štajerskega, toda vseh slučajev ni mogoče opisati, ker bi to šlo vedno dalje, brez konca, in se slednjič itak vedno ponavlja enoinisto, četudi malo izpremenjeno. Največ sleparij je pri fosforatih gnojilih (pri superfosfatu in pri Tomasovi žilindri). Slepari se pa veliko tudi s dušičnatimi gnojili, v prvi vrsti s čilskim solitrom, malo pa s kalijevimi gnojili (s kajnitom in s 40% kalijevo soljo). Pripeti se tuintam, da se meša kajnit s čilskim solitrom ter se ta zmes potem prodaja za čist čilski soliter, ki mora imeti 15—16% dušika. Prišli so pa na sled tudi veliko manjodstotnemu čilskemu solitru; torej je treba na to dobro paziti. Kalijeva gnojila so pa vedno ista: kajnit ima 12%, kalijeva sol 40% kalija. Drugih kalijevih gnojil pa pri nas ni, torej se tukaj ni treba bati sleparij.

Ktera umetna gnojila in v kakšnih množinah naj se rabijo za različne rastline, neprestano objavljamo v „Kmetovalcu“ in istotako cene posameznih umetnih gnojil, zato se nikomur ni treba pustiti ogoljufati ali oslepariti po kakem agentu.

Kadar ti agent pride ponujat umetna gnojila, bodi previden, preden skleneš kupčijo. Pazi, da je cena primerna, zahtevaj prepis naročilnega lista, kjer bodi jasno povedano, ali velja cena za 50 ali za 100 kg, za koliko in kterelega gnojila je kupčija sklenjena in vsekdar mora agent jamčiti za prodane odstotke hranilnih snovi. Tisti agent, ki noče sprejeti teh pogojev, je slepar, zato ga vrzi skoz vrata, da se ne bo v pest smejal neumnosti slovenskega kmeta!

Kmetovalci, prosite za povračilo polovične voznine od semenskega blaga!

Ker v sedanjem času kmetovalci naročajo po večje ali manjše množine semenskega blaga, bodisi žita, krompirja ali detelje in trave, je važno, da izvedo, pod katerimi pogoji jim železnica povrne polovico voznine za tako blago.

V naslednjem podajamo čitateljem prepis tozadevnih določil in pozivamo udeležene kroge, da v zmislu izjemnega tarifa 25 za semensko blago vseh vrst prosijo pri ravnateljstvu c. kr. državnih železnic v Trstu, odnosno pri ravnateljstvu c. kr. priv. južne železnice na Dunaju za povračilo 50% plačane čiste voznine.

Menda nam ni treba posebej naglašati, kako prav marsikom pride tako povračilo polovice plačane voznine. Upoštevati je treba, da v sedanjem času manjši kmetovalci težko utrpe izdatke za spomladno setev, ki brez nje ne morejo biti. Dobro semensko blago je že samonasebi silno drago, in voznina to blago tako znatno podraži, da mora vsak kmetovalec biti vesel, če se mu vsaj tukaj nekaj prizanes.

Izjemni tarif 25

za semensko blago vseh vrst.

Pogoji glede uporabljanja teh določil.

1. Semensko blago smejo le kmetovalci, ki bivajo na Avstro-Ogrskem, rabiti za setev na svojih gospodarstvih.

2. Pošiljatve morajo biti na vozniških listih zaznamovane kot semensko blago in morajo biti naslovljene na kmetijske združbe, državne ali avtonomne oblasti, ki blago porazdelje posameznim kmetovalcem, ali pa neposredno na kmetovalce.

3. Udobnosti se dovolijo le do naslednjih množin:

a) za semenski krompir do 2500 kg	} za enega kmetovalca in eno koledarsko leto.
b) za vse druge vrste semenskega blaga do skupaj 1000 kg	

4. Izjemni tarif 25 se uporabi le povračilnim potom proti izjavi, navedeni pod št. 7., ki mora biti potrjena po kaki državni ali avtonomni oblasti ali po eni v št. 8. zaznamovanih korporacij.

5. Prošnje za povračila se morajo vlagati najdalje 3 mesece po preteku koledarskega leta, ki se je v njem semensko blago prejelo. Vlagati se morajo prošnje pri železniškem ravnateljstvu, ki je predpostavljeno prejemni postaji. Prošnje naj obsegajo vse v dotičnem koledarskem letu po enem kmetovalcu prejete pošiljatve, ki zanje hodi izjemni tarif v poštev.

6. Železnica ima pravico zahtevati v posameznih slučajih dokaze o istinitosti izvršene porabe semenskega blaga.

7. Izjava.

Jaz (Ime in priimek kmetovalca) v (bivališče) posestnik ali najemnik posestva sem od (ime pošiljatelja ali pri posrednem sprejemu one korporacije ali oblasti, ki je prejem posredovala) v (kraj) prejel (množina) kg (vrsta prejetega blaga) in izjavljam stem, da sem (bom) to semensko blago porabil izključno za setev v svojem lastnem gospodarstvu in da tudi nisem (ne bom) dal dela tega blaga zastoj ali proti plačilu nekmetovalcem, zlasti ne trgovcem, mlinarjem itd.

(Ime prosilca)

(Kraj in dom)

Nižje podpisan potrjuje stem, da gorenja množina semenskega blaga odgovarja resnični porabi omenjenega kmetovalca, in sicer po obsegu in kulturnih razmerah njegovega gospodarstva.

(Pečat)

(Naslov potrjujoče oblasti ali korporacije)

8. Zaznamek onih korporacij, ki poleg državnih in avtonomnih oblasti smejo potrjevati:

Kranjsko: C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani (s podružnicami).
Gospodarska zveza v Ljubljani.

Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi dušičnatimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom.

(Dalje).

Štefan Kovačič, Sv. Trojica: Na travniku z debelo ilovnato zemljo, ki je bil pred tremi leti pognojen

s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, sem gnojil z amonijevim sulfatom. Uspeh je bil prav dober, kajti nakosil sem polovico več sena in dobil sem celo otavo, ki je poprej nikdar nič ni bilo. Na bolj plitvi zemlji je bil učinek slabši, vendar je bilo tudi tamkaj prav gotovo za četrtino več pridelka.

Franc Valland, Lesce: Pognojil sem z amonijevim sulfatom travnik s peščeno ilovnato zemljo, ki je bil poprej pognojen s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Takoj spomladi sem bil vesel velikega uspeha in sem imel nado, da bom trikrat kosil, in zato sem prvič prav zgodaj kosil. Vendar sem se varal, kajti pri drugi košnji se gnojilo ni več tako dobro skazalo, in zato menim, da amonijev sulfat ni za naše kraje. (Da amonijev sulfat tudi pri Vas dobro učinkuje je dokaz prva košnja, in če učinek pozneje ni bil ugoden, prihaja to od kakovosti Vaše zemlje, ki je zelo rahla. V bodočnosti morate gnojenje z amonijevim sulfatom tako razdeliti, da ga po vsaki košnji raztresete en del. Na vsak način boste pa ugodni učinek amonijevega sulfata pri natančnem raziskovanju v tem zasledili, da so žlahtne trave ojačene in da so tla bolj zaledinjena. Ured.)

Janez Pezdir, Brezovica: Razdelil sem travnik v tri dele; en del sem pustil nepognojenega, drugi del sem pognojil s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, tretji del pa s Tomasovo žlindro, s kalijevo soljo in z amonijevim sulfatom. Na nepognojenem delu travnika sem pridelal sena in otave 2075 kg, na drugem delu 3000 kg in na tretjem delu 3605 kg. Iz tega je razvidno, da se je amonijev sulfat pri meni vrlo dobro sponesel.

Ivan Bregar, Ribnica: Vsled gnojenja z amonijevim sulfatom sem dobil še enkrat več sena kakor druga leta na enako velikem prostoru in tudi otava je tako močna zrasla, da bi jo bil moral pokositi, česar pa zaradi pomanjkanja prostora v shrambi za seno nisem storil.

Josip Maganja, Gorenje: Jas sem pognojil približno petinko orala samo s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, precej zraven pa enako velik prostor z ravno tema gnojiloma in poleg njih s 25 kg amonijevega sulfata. Na drugem prostoru sem pridelal sena in otave še enkrat več kakor na prvem. Gnojil sem z amonijevim sulfatom tudi krompirju, in uspeh je bil podvojen, žal, da je pozneje črv naredil velikansko škodo. Tudi še pet drugih posestnikov pri nas je naredilo poskušnjo z amonijevim sulfatom, ki je povsod prav izvrstno učinkoval. Dotičniki so za polovico več pridelali kakor na tistih prostorih, ki so jih gnojili samo s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 72. Sčim bi bilo najbolje teleta preživiti precej po porodu, če krava takoj pogine in

ni ne doma in nikjer v bližini dobiti mleka? Pri nas v takem slučaju teleta rede z močnim podmetom, t. j. z juho iz moke, ki jo v to svrhu kuhajo. (J. P. v O.)

Odgovor: Edina prava krma za novorojeno tele je pač materno mleko, v sili se pa teleta tudi z drugimi krmili pri življenju ohranijo; a iz telet, prehranjenih z nadomestili za mleko, navadno nikdar ni kaj prida, in zato je taka teleta najbolje teliko časa umetno prehranjevati, da so za mesarja, kajti za pleme bi jih ne priporočali. Če Vas skušnja uči, da se da tele z močnikom pri življenju ohraniti, potem lahko ostanete pri tem običaju. Seveda ni vsaka moka enako dobra. Najboljše nadomestilo za materno mleko je ječmenova moka, ki je pa navadno ni in jo je tudi težko dobiti, zato je pa najbolje vzeti kar ješpren, ki se tako močno prevre, da se popolnoma razkuha. Ješprena se vzame na liter vode 12 do 15 *dkg.* Taka ješprenova juha se pred napajanjem shladi na tisto toplino, kakor jo ima sveže namolzeno mleko. Prve dni se taka juha daje teletu po petkrat na dan po 1 liter, pozneje zadostuje trikrat na dan in se zato množina razmerno poveča. V ješprenovi juhi, kakor sploh v vsakem močniku, je pa premalo beljakovin in tolsče, zato se vsaka taka juha znatno zboljša, če se ji skrbno primeša jajčni beljak in rumenjak. Jajce se pa juhi ne sme prej primešati, dokler se toliko ne shladi, da beljak v juhi ne zakrne.

Vprašanje 73. Pri nas je star kmet, ki pogostokrat poklada živini saje, in sicer jih vselej primeša, kadar daje sol in otrobe. Dotičnik trdi, da saje živino zdravo ohranijo, in če kako živinče količakaj zboli, pa mu daje saj za zdravlilo. Iz česa obstoje saje? Ali imajo res kaj zdravilne moči? (A. V. v M.)

Odgovor: Saje iz dimnika imajo z ozirom na kraj in na način kurjave različne sestavine v sebi, in sicer največ oglja, a tudi drugih snovi, ki so izdelek nepopolnega zgorjenja in ki imajo zdravilen učinek. Take snovi saj, kjer se z lesom kuri, so piretin, azbolin, amoniak, očetna kislina in kreozot. Prej so se saje pri zdravljenju živine pogostokrat rabile in so bile priljubljeno sredstvo proti slabemu uspevanju prežvekovalcev (govedi, ovac in koz), proti boleznim v prebavilih sploh, proti glistam itd. Saje veljajo za krepčilo živčevja pri boleznih, ki kažejo znake oslABLjenja. Saje so živalim zelo zoprne, in zato jih dandanes živinozdravniki ne dajejo za zdravlilo, ker imajo druga, boljša sredstva. Kmetovalci pa saje za zdravlilo živini še vedno rabijo, in se jim ne sme odrekati krepak učinek pri odganjanju glist iz života.

Vprašanje 74. Pri nas imamo navado prasičem pokladati pšenične pleve, a lansko leto je bila pri nas pšenica zelo snetiva. Ali ni nevarno prasičem pokladati pleve snetive pšenice? Ali bi se dale take pleve dovolj oprati snetivosti? (F. D. v P.)

Odgovor: Snetivost pšenice povzroča neka gliva, ki pusti svoje trose tudi na plevah. Pleve snetive pšenice so za živali naravnost strupene, povzročajo hude bolezni in celo smrt. Iz tega vzroka Vas prav zelo svarimo pred pokladijem takih plev. Rajši jih ne skušajte z vodo oprati, kajti to pranje se ne da tako zvršiti, da bi bila vsaka nevarnost izključena. Snetive pleve je najbolje sežgati, kajti porabljene za gnoj le razširjajo snetivost.

Vprašanje 75. Imel sem kozo, ki se ni hotela pasti po tleh in je le objedala grmovje, zato sem jo moral prodati, kajti pri nas ni prostora za take koze, ki delajo škodo. Sosedje mi upravičeno niso pustili imeti tako kozo. Ali se kje dobi taka koza, ki se pase večinoma po tleh, ki žre tudi suho krmo v hlevu, ki daje dovolj mleka? Ali se

splača tako kozo imeti v hlevu, ne da bi se pasla po grmovju? (J. O. v V.)

Odgovor: Koze kake zlahtne pasme se najrajše pasejo po tleh, objedajo navadno grmovje in drevje le v sili, se prav dobro sponašajo v hlevu pri suhi klaji in se jih splača rediti. Take koze so n. pr. koze sanske pasme, ki so bele in brez rogov ter so zelo mlečne. V Bohinju je naša družba te koze vpeljala, kjer se prav vrlo sponašajo. Naša družba bi to pomlad sama potrebovala večje število sanskih koz za pleme, a se ji doslej ni posrečilo jih dobiti, ker silno povprašujejo po njih.

Vprašanje 76. V moji šele šest let stari hiši so se zaredili ščurki, ki se zlasti skrivajo v prostor med zidom in lesenimi okvirji vrat. Sedaj pozimi jih ni, a bojim se, da ob večji toplini zopet pridejo na dan. Pregarjal sem jih s caherlinom, a brez posebnega uspeha. Nameravam poklicati zidarja, da za okvirji vrat vse osnaži in zamaže. Kaj bi bilo dobro primešati, da se ščurki preženo? (S. R. v U.)

Odgovor: Ščurki se dajo v hiši le tedaj korenito zatreti, če se jim na katerikoli način v hiši vzamejo v zidovju in v tleh vsa skrivališča, kjer morejo čez dan prebivati in odlagati svojo zalego. Največja snaga je seveda v prvi vrsti potrebna in se zlasti nikjer ne sme nič puščati, kar ščurki jedo. Caherlin ščurke samo omami, a se kmalu zopet zdramijo; zato je treba omamljene ščurke skupaj pomesti in uničiti. Jež, ki je ponočna žival, je silno priden zatiralec ščurkov, a je neprijeten, ker dela ponoči veliko ropota in ponesnaži tla.

Vprašanje 77. V dve uri od vasi oddaljenem hribu je slučajno nastal požar. Tam imamo razen gozda tudi seno. Župan je naročil iti gasit, a nekateri niso bili doma, in ko so domu prišli, se pozivu zato niso odzvali, ker bi tako prepozno prišli gasit. Sedaj je župan vse tiste, ki niso šli gasit, kaznoval z enako denarno globo, dasi nimajo enako velikih posestev. Ali ima župan pravico z enako denarno globo kaznovati vse tiste, ki na poziv niso šli ognja gasit? (B. D. v S.)

Odgovor: Mi na Kranjskem imamo gasilni red, ki določa, da se more vsakdo kaznovati, ki se ne odzove pozivu, iti gasit; pri tem je pa vseeno, ali je dotičnik pri požaru sploh kaj prizadet ali ne. Če na Goriškem obstoji kak deželni zakon, ki se tiče gasilnega reda, nam ni znano. Kolikor pa iz Vašega pisma moremo posneti, je gorelo pri Vas v hribu, kjer je gozd. Glede gašenja požarov v gozdu pa velja državni gozdni zakon. Po tem zakonu je župan pod kaznijo dolžan zbrati ljudi, ki naj grede gasit gozdni požar. Kdor se temu pozivu ne odzove, je kazniv, a kazni nima določiti župan, temveč okrajno glavarstvo. Kaznivi so pa tudi tisti pozvanci, ki nimajo nobenega gozdnega dela.

Vprašanje 78. Pri nas na Primorskem se scvrta prasičja mast kmalu pokvari, pordeči in postane žaltava, da ni več porabna za zabelo. Kako ravnajo po Kranjskem in Nemškem s tako mastjo, ki se vidi po prodajalnah lepo bela in čista kakor sneg ter ostane tudi dlje časa porabna. (I. C. v R.)

Odgovor: Pri scvrta masti je poglavitno to, da so iz nje po možnosti odstranjene vse druge snovi in da so zatrite razne kali, ki povzročajo razkrajanje. Prasičje salo, ki se dobiva v prodajalnah, je pripravljeno na poseben način, kakršnega se doma ni mogoče posluževati. V tvornicah prasičje mast namreč s parom močno segrevajo in jo potem tako precejajo, da odstranijo vse, kar ni mast. Načela, mast dobro prekuhati in tako vse škodljive kali zatreti in iz nje vse odstraniti, kar ni mast, se je treba tudi doma držati, kadar

se kuha zabela. Navzlic najskrbnejšemu ravnanju se pa mast slednjič vendar prične razkrajati, ker pridejo vanjo glive iz zraka in se zato v gorkih pokrajinah prej prične kvariti kakor v hladnih. Temu dejstvu se mora pripisovati, da se pri Vas na Primorskem mast prej skvari kakor pri nas. Prasičji špeh in mast se mora drobno razrezati ter pomešati z majhno množino vode ali mleka. Ta zmes se v pričetku pri hudi vročini, pozneje pri nekoliko manjši toliko časa kuha, da voda ali mleko popolnoma izpuhtita in povrh plavajoči ocvirki porumene. Nato se vse odmakne od ognja, se pusti, da se nekoliko shladi, in se tekoča mast precedi skoz tkanino v posodo, kjer se scvrta mast hrani. Najboljša posoda v to svrhu je kamenit lonec. Posoda s scvrto mastjo se mora postaviti v najhladnejšo shrambo v hiši ter mora biti skrbno zakrita, da ne morejo iz zraka blizu škodljive kali. Pri jemanju masti iz posode se pa ne da preprečiti pristop škodljivih kali, ki pozneje z rastočo toplino prične razkrajati mast, celo če je slabo prirejena in ima v sebi primesi, ki se lažje pokvarijo kakor mast. Priporočali bi Vam dobro in pravilno scvrte masti v velikih posodah za sprotno porabo le toliko hraniti, kolikor se je da do pomladi nepokvarjene ohraniti, tisti del masti pa, ki pride pozneje na vrsto, hraniti v majhnih steklenih posodah, ki so nalašč za to prirejene. Take steklene posode so zaprte s steklenim pokrovom in pod njim je kavčukova plošča. Scvrta mast, vlita v take posode, se potem s kavčukovo ploščo in s steklenim pokrovom še enkrat v vodi skuha in se shlajena da nepokvarjena hraniti tudi več let.

Vprašanje 79. Pujski dveh svinj, ki so bili prvotno prav lepi in zdravi, so čez 14 dni začeli postajati na ušesih garjavi, po životu so počrneli, koža se jim je zgubančila in dva sta že poginila. Pri nas imenujejo to bolezen kozavost. **Kako se zdravijo očerneli pujski?** (I. J. v V.)

Odgovor: Pujski počrneli, t. j. dobijo kožni izpuščaj ter postanejo sajasti, če morajo neprestano bivati v nesnažnem, mokrem, zatohlem in zlasti temnem svinjaku. Bolezen pospešuje slabo materno mleko, ki prihaja od neprimerne krme, zlasti če se poklada veliko pomij, gnil in izkaljen krompir, repa itd. Ta bolezen nima s kozavostjo ničesar opraviti. Predvsem je treba pujske prenesti v snažen, zračen in svetel hlev ter jih izpuščati na prosto, kolikor le ugodno vreme dopušča. Doječi svinji je treba pokladati dobro in zdravo krmo. Bolne pujske je dvakrat do trikrat dobro skopati v mlačni vodi, ki se ji dodene na vsak liter žlica lizola. Skopani pujski se skrbno do suhega zbršejo, da se ne prehlade. Priporočamo Vam knjigo „Soseda Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K. V njej je popisano, kako je treba ravnati s sajastimi prasički.

Vprašanje 80. Pri nas na Dolenjskem kmetje trdijo, da po postavi smeje žrebeta, če hodijo s kobiljo, do konca tretjega meseca svoje starosti prosto skakati, po vseh njivah in travnikih. Ali je res kak zakon, ki dovoljuje žrebetom prosto skakanje po vseh njivah in travnikih? (V. S. v Š.)

Odgovor: Takega zakona ni, narobe, kaj takega bi bilo proti vsaki pravici. Vsak lastnik žrebeta je odgovoren za škodo, ki jo žival stori na tujih tleh, in če žrebe tudi nobene škode ne naredi, more lastnik vendar tožiti zaradi motenja posesti ali na priznanje neomejene lastninske pravice, vsled česar lastnik živali lahko plača velike pravdne stroške.

Vprašanje 81. Imam več let star karbolinej, ki se je zgostil kakor kolomaz. **Sčim se zgoščen karbolinej razredči?** (M. F. v Z.)

Odgovor: Star karbolinej se da razredčiti s petrolejem, a s takim karbolinejem namazane reči so lahko vnetljive, dokler vnetljive snovi na zraku ne izpuhte.

Vprašanje 82. Pri nas veljajo različna mnenja glede rezatve krompirja za seme. Eni trdijo, da imej kosce le dve, kvečjemu tri očesa, in kar je več, ni dobro. Drugi zopet trdijo, da je vseeno, koliko očeš ima kosce; kolikor več, tem bolje. Tudi glede velikosti koscev so mnenja različna, eni so za velike kosce, drugi za majhne. **Kako se torej krompir pravilno reže za seme?** (F. P. v T.)

Odgovor: Čim večji je krompirjev semenski gomolj, ki se vsadi, tem krepkeje in hitreje se bo mlada rastlina razvila in zato dala večji pridelek. Zlasti na slabih tleh in ob slabih vremenskih razmerah ima velik gomolj, oziroma velik kosce, znatno prednost. Z gospodarskega stališča se pa jemljejo za saditev navadno le srednje veliki gomolji s 6 do 10 očesi, ker so drugače stroški za semenski krompir preveliki. Pravilno je saditi cele gomolje. Pri nas se z rezanjem krompirja za sajenje veliko preveč pretirava. Če imamo na razpolaganje le velike gomolje, potem se semensko blago z razrezovanjem pač lahko pomnoži. Priporočeno je krompir podolgem prerezati, da imata obe polovici enako veliko očes. Razrezovanje v manjše kosce, celo v take, ki imajo le po eno oko, se sme zvršiti le v sil, kajti močno razrezan krompir se v zemlji kaj lahko pokvari. Čim več ima krompir ali krompirjev kosce očes, tem bolj se razvije rastlina in tem večji je pridelek. Po praksi se priporoča saditi krompirjeve kosce, ki imajo najmanj po tri očesa.

Kmetijske novice.

Mlekarski inštruktor. Pri deželnem odboru se sprejme mlekarski inštruktor v začasni lastnosti z letno plačo 1600 K in z aktivitetno doklado 504 K. Prosilci za to službo morajo dokazati, da so v mlekarski stroki praktično in teoretično izvežbani. Tozadevne prošnje, ki jih je opremiti s krstnim in z domovinskim listom, s spričevali o šolski in strokovni izobrazbi ter o znanju slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, naj se pleslože do 1. maja 1911 deželnemu odboru.

Posredovalnica za vnovčevanje živine. Pri deželnem odboru kranjskem v Ljubljani bo v četrtek, dne 20. aprila t. l. ob 1/2 10 dopoldne v posvetovalni dvorani deželnega zbora posvetovanje glede naprave posredovalnice za vnovčevanje živine. K posvetovanju se vabijo vse kranjske živinorejske zadruge, združna zveza, gospodarska zveza in kmetijska družba v Ljubljani ter splošna zveza kmetijskih zadrug in centrala za vnovčevanje živine na Dunaju.

Družbene vesti.

* **Naročnikom.** V sedanjem času se nam z ozirom na spomladanska dela naročitve na kmetijske potrebščine tako silno množe, da nam jih nikakor ni mogoče takoj zvršiti. Vrhutega pa nam tvornice za gnojila vsled raznih zaprek ne morejo davno naročenih gnojil dosti hitro pošiljati. Nam samim je veliko do tega, da udom hitro postrežemo, in zato prosimo dotičnike, naj nekoliko potrpe, ker nam bo tekom par dni mogoče vse naročitve po vrsti reševati.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo,** da vse gospodarske potrebščine, zlasti semena, pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju.

* Modro galico za škropljenje trt proti peronospori ima kmetijska družba tudi to leto v zalogi. Cena galici je 54 K za 100 kg v Ljubljani. Oddaja se v vrečah po 100 in po 50 kg ter v sodih po približno 200 kg. Podružnice naj grede tistim vinščakom, ki zaradi revščine ne morejo biti udje družbe, na roke ter naj jim dajo galico za isto ceno kakor udom. Kdor pa udnino lahko utрпи, naj galice ne dobi, če ne pristopi k družbi. Pri tej priliki družba javlja, da se mora naročena modra galica družbi, oziroma podružnicam, takoj plačati. Slednje morajo izkupilo takoj poslati družbi, ker je družba modro galico kupila proti gotovemu plačilu. Naročila, ki jih družba ne plača takoj, so dražja, ker teko zamudne obresti. Naša družba ima letos le omejeno množino modre galice kupljene, zato prosimo, naj se nam naročila kmalu pošljejo. One kranjske vinščake, ki hočejo dobiti galico potom podružnic, županstev in kmetijskih društev po znižani ceni ali celo na upanje, opozarjamo na tozadevni razglas v današnji številki „Kmetovalca“. Za naročitve posameznikov pa velja izključno gorenja cena in veljajo zanj gorenji pogoji.

* Trtne škropilnice ima družba tudi letos v zalogi, i. s. dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ in škropilnice novejšje sestave „Hero“, ki imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. „Korona“ stane K 20.— „Hero“ pa K 32.— z zabojem vred.

* Trtne škropilnice za polovično ceno in v slučajih, ki so upoštevanja vredni, tudi zastoj odda družba nekaj komadov revnim vinogradnikom, i. s. na priporočilo podružnic ali županstev. Tudi podružnice, zadruga in občine, ki se zavežejo škropilnice brezplačno posejati revnim vinogradnikom, jih morejo nekaj dobiti po znižani ceni, ali v posebnega uvaževanja vrednih slučajih zastoj. Prošnje se pošiljajo glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe do 5. majnika 1911. Ker se bodo škropilnice le do tedaj razpošljale, se na poznejše prošnje ne bo mogoče ozirati.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561.—	K 594.—	K 627.—	K 660.—	K 693.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih velja cena K 6.— iz mejne postaje Červinjan.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za

množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Amonijev sulfat po 31.— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh pospušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Čilski soliter po K 30.— 100 kg.

* Mešana umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Vrtno gnojilo (mešana umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki „Kmetovalca“.)

* Semenski krompir in semenski oves, ki ga je družba imela v zalogi, je ves pošel in se ne sprejemajo več naročila nanj.

* Deteljno seme, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 80 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K 20 h kilogram.

Svarilo! Letos je v prometu veliko ameriškega deteljnega semena, zato svarimo pred nakupovanjem, kajti ameriška detelja pri nas slabo uspeva, daje izdatno slabšo košnjo in ima kosmato listje, ki se nerado suši. Naša družba ima zajamčeno pristno domače blago v zalogi, zato naj kmetovalci povsodi zahtevajo samo deteljno seme, ki je preiskano od preskušališč in so vreče plombirane. Preskušališča potrdijo samo domače seme in ne plombirajo ameriškega ali z njim pomešanega deteljnega semena.

* Semenske zmesi detelj in trav izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba še prav majhno množino v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po znižani ceni K 1.80 za 1 kg. — Vsakdo, ki travno in deteljno zmes naroči, naj sporoči, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor. Posamezne vrste semena so družbi pošle.

* Severonemško seme krmske pese dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 1 K kilogram.

* Glede oddaje semen naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Sezamove tropine.** Družba je vsled ugodnega kupa večje množine najfineje zmletih svetlih sezamovih tropin ceno lahko za 1 K pri 100 kg znižala, vsled česar jih bo odslej oddajala po K 17— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precij podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zimo potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 25 h 100 kg iz Trsta.

* **Lanenih tropin** tudi ta mesec ne bo dobiti. Živinorejci, ki je njih živina navajena na krmiljenje z močnimi krmili, naj pa tega krmiljenja nikar ne opuščajo, ampak naj pridno segajo po sezamovih tropinah.)

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropin imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmilom, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 10. aprila 1911.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili: podpredsednik g. Knez, odborniki

gg.: baron Apfaltrern, Dimnik, Hladnik, Jan, Kosler, dr. Lampe, Piber, Rohrman in družbeni ravnatelj Pirc. Svojo odsotnost sta opravičila odbornika gg. baron Liechtenberg in A. Paulin.

Predsednik je naznanil, da se je na Dunaju ustanovila državna zveza žen kmetovalcev pod predsedstvom kneginje Schwarzenbergove, ki bo imela isti namen za gospodinje, kakor kmetijske družbe za gospodarje, in da je obljubil s pomočjo kmetijske družbe kranjske delovati za ustanovitev enake zveze na Kranjskem. Glavni odbor je vzel to na znanje in je sklenil potom družbene pisarne vse potrebno storiti, da se za Kranjsko osnuje taka zveza.

Glavni odbor je vzel na znanje tajnikovo poročilo o posredovanju dobave krompirja za seme, ki ga je družba doslej naročila in že oddala 50 vagonov.

Ker ima kraljevina Hrvatska poseben zakon o prometu z detelnim semenom in je prodaja ter izvoz tega semena s Kranjskega na Hrvatsko zaradi tega otežkočen, je tajnik predlagal, da glavni odbor na merodajnih mestih prosi, naj se za Kranjsko naredi podoben zakon, ki bi bil tudi sicer na korist našim kmetovalcem. Glavni odbor se je strinjal s tem predlogom in je naročil tajništvu, naj vse potrebno pripravi, da bo mogel glavni odbor v eni prihodnjih sej končno sklepati.

Ker se na podlagi novega obrtnega reda delajo klavcem po deželi velike sitnosti, ki nikakor niso opravičene z ozirom na dejanske razmere, je glavni odbor sklenil obrniti se s spomenico na c. kr. deželno vlado, ki naj povzroči, da se bo obrtni zakon izvajal po svojem duhu, in ne po besedilu. Enako je glavni odbor sklenil storiti glede rezačev in prositi c. kr. deželno vlado, da se zadeva vendar enkrat končno reši. Na predlog odbornika gosp. dr. Lampeta je prepise tozadevnih vlog na c. kr. deželno vlado izročiti deželnemu odboru, da bo imel za svoje obravnave zlasti v deželnem zboru potrebne podlage.

Glavni odbor je vzel na znanje doslej izvršena dela v prospeh povzdige živinorejce, sklenil je nadaljnje korake, sklenil na predlog odbornika g. dr. Lampeta uvesti predpripave za kontrolo gospodarskih koristi posameznih pasem, ki se v deželo uvajajo, in je naročil tajništvu izdelati program, kako bi se dalo na podlagi biološke vede staro bohinjsko goveje pleme oživiti.

Glavni odbor je vzel na znanje dosežanje dobre uspehe o povzdigi reje koz v Bohinju, sklenil je svoje delo nadaljevati in predvsem doseči, da bomo kmalu v deželi imeli dovolj dobrih plemenskih koz, ki bo potem z njimi mogoče povsod tam rejo koz pospeševati, kjer je umestna in gospodarsko upravičena.

Glavni odbor je naknadno pritrdil predlogu c. kr. deželne vlade, da se v svrhu cepljenja prasičev proti rdečici porabi letos 5000 K od onega denarja, ki je določen za pospeševanje živinorejce z zakonom z dne 30. decembra l. 1909.

Vsled dopisa c. kr. deželne vlade in sporazumno z deželnim odborom se je glavni odbor izrekel, da se začasno porabi 10.000 K za dobavo krmil v kamniškem okraju, ker tamošnji prasičerejci zaradi kuge v gobcu in na parkljih ne morejo pravočasno prodati svojih plemenskih živali, in sicer iz tistega zaklada, ki je namenjen za organizacijo vnovčevanja živine. Na vabilo deželnega odbora je glavni odbor sklenil, da se udeleži po svojem zastopniku posvetovanja glede naprave posredovalnice za vnovčevanje živine, ki bo 20. t. m.

Glavni odbor je vzel na znanje, da je c. kr. kmetijsko ministrstvo naknadno za lansko leto dovolilo podporo za oddajo trtnih škropilnic po znižani ceni, ki jo je glavni odbor že lansko leto porabil, da je to ministrstvo dovolilo za letošnje leto tudi že podporo v enake svrhe.

Vsled več vlog glavnega odbora na ministrstvo za notranje zadeve in na kmetijsko ministrstvo ter vsled prizadevanja državnih poslancev se je dovolila znatna podpora za priskrbovanje modre galice po znižani ceni, a ta podpora naj se porabi le za okrajna glavarstva Črnomelj, Kočevje in Novo mesto, kajti le ta glavarstva so potrdila bedo med vinogradniki. Ker je pa glavni odbor s sta-

tistiškimi podatki dokazal najmanj ravnatoko škodo po peronospori v okrajnih glavarstvih Krško, Litija in Postojna, je glavni odbor sklenil vse potrebno ukreniti, da se pomožna akcija razširi na vse vinogradnike v vsej deželi.

Eni družbenih podružnic se je dovolila podpora za drevesnico, in sicer iz ostanka tozadevne državne podpore, dočim se je enaka prošnja druge podružnice odklonila, ker je dobila že doslej dovolj podpore.

Prošnje neke občine za dva nova živinska semnja, ki jo je c. kr. deželna vlada predložila glavnemu odboru, da se o njej izreče, je glavni odbor sklenil ne priporočiti.

Vsled vabila okrajnega glavarstva v Logatcu, da se kmetijska družba udeleži komisijskega ogleda glede porabe vodnih sil cerkniškega jezera, je glavni odbor sklenil odposlati svojega zastopnika.

Glavni odbor je storil ukrep glede skupnega naročanja družbenega glasila »Kmetovalca« na Koroškem.

Posvetovanje o ureditvi plač nekterih družbenih uslužbencev in sklepanje o ostalih predmetih je glavni odbor sklenil prenesti na prihodnjo sejo.

Za nove ude so se priglasili in so bili sprejeti gg.:

Lebar Filip, posestnik v Zaloki; Bavdek Frančišek, posestnik v Spodnji Slivnici; Gorenjec Ivan ml., posestnik v Herinji vasi; Kopina Ivan, posestnik v Družinski vasi; Slamanič Anton, p. d. Kočmar, posestnik v Djekšah; Puče Ivan, p. d. Vernik, posestnik v Djekšah; Rev Alojzij, lesni trgovec v Mostah; Drmol Anton, p. d. Goričnik, posestnik v Lokovici; Grom Frančišek, posestnik v Predgrizah; Žagar Ivan, posestnik v Velesovem; Kržišnik Frančišek, posestnik v Stanišah; Zurl Josip, posestnik in gostilničar v Trziču; Vrankar Josip, župnik na Dobravi; Uršič Martin, p. d. Vraček, posestnik v Goričah; Mrak Ivan, posestnik v Pušniku; Rozman Ivan, posestnik v Žvircah; Falle Zdravko, trgovec v Lipi; Klinar Miha, posestnik v Svetini; Mejač Frančišek, posestnik v Zalogu; Muser Viktor, posestnik na Ovsiašah; Vala Makso, pos., v Lipi; Kos Josip, posestnik na Ježici; Kregar Ivan, pasar in posestnik v Ljubljani; Krošelj Mihael, posestnik v Oklukovi gori; Rožman Josip, posestnik v Curnovcu; Urajnar Jakob, posestnik v Vrhu; Lavrič Jakob, posestnik v Srednji vasi; Logar Josip, posestnik v Vrbovem; Bone Josip, posestnik v Vrbovem; Štemberger Frančišek, posestnik v Vrbovem; Eržen Frančišek, posestnik in občinski redar v Hrastniku; Klemenčič Josip, posestnik v Podgori; Židan Helena, posestnica v Zgor. Kašlju; Erčulj Ivan, posestnik v Podgori; Može Ivan, posestnik v Sinadolah; Kljun Anton, posestnik v Prigorici; Vrhovšek Frančišek, župnik v Dolenji vasi; Jerala Frančišek, posestnik v Mavčičah; Šešek Ivan, pos., na Holmcu; Zalar Rudolf, posestnik v Ljubljani; Jančar Frančišek, posestnik v Lukovcih; Jenko Ivan, posestnik v Praprotni polici; Truden Anton, posestnik v Nadlesku; Gudac Izidor, župnik v Gerovem; Roblek Ljudmila, posestnica v Litiji; Šercelj Ivan, posestnik v Meniški vasi; Rebolj Frančišek, posestnik v Selih; Zevnik Ivan, posestnik v Černeči vasi; Petrič Jera, posestnica v Kolenči vasi; Ferkulj Josip, posestnik v Kolenči vasi; Kaplan Frančišek, pos., v Lipi; Štepic Ivan, posestnik v Dolnjem Medvedjem selu; Mendaš Filip, železniški sprevodnik v Spodnji Šiški; Špruk Matija, posestnik na Hribu; Belec Jakob, posestnik na Zgornjem Otoku; Setnikar Ivan, posestnik v Prapročak; Živinorejska zadruga v Vipavi; Rott Gotard, župnik v Zagorju; Snoj Anton, posestnik v Toplicah; Klembas Anton, posestnik v Toplicah; Prosenec Anton,

posestnik v Toplicah; Drnovšek Josip, posestnik pri Sv. Urhu; Hrastelj Ivan, posestnik pri Sv. Urhu; Čebin Ivan, posestnik pri Sv. Urhu; Jerman Andrej, posestnik v Lokah; Zupan Ivan, posestnik v Lokah; Klančičar Frančišek, posestnik v Bukovju; Sadjak Urban, posestnik v Globasnici; Gospodarska zveza v Ljubljani; Čevkar Florijan, posestnik v Spodnjih Stranjah; Jamšek Ivan, posestnik v Zgor. Kašlju; Župec Ivan, krojač in posestnik v Dol. Radencih; Jakič Ivan, posestnik v Vel. Ločniku; Špenko Ivan, posestnikov sin v Podgori; Zupin Ivan, posestnik v Praprotni polici; Lavtar Lorenc, posestnik v Zalem Logu; Frank Ivan, posestnik v Drskovčah; Štavar Gašper, posestnik v Taboru; Žagar Josip, posestnik v Gerovem; Ravšl Anton, župnik v Cirkovcah; Kotnik Frančišek, posestnik v Porebru; Gros Anton, posestnik na Krki; Paternoster Andrej, posestnik in mesar v Vevčah; Jamnik Ivan, posestnik v Hudi Polici; Jalovec Josip, posestnik v Stankovem; Šporar Ivan, posestnik v Herinji vasi; Pavšelj Josip, posestnik v Družinski vasi; Dežman Martin, pos., v Družinski vasi; Hrastelj Ivan ml., posestnik na Selu; Drnovšek Ivan, posestnik na Selu; Modic Frančišek, posestnik v Mateni; Švegelj Rudolf, posestnik v Srednjih Radencih; dr. Murnik Viktor, tajnik trgovske zbornice v Ljubljani; Čebokli Frančišek, posestnik v Šmihelu; Košak Ferdo, posestnik v Strmici; Može Ivan, posestnik, podžupan in občinski svetovalec v Potočah; Lipovec Marija, posestnica v Rabnem; Osojnik Josip, posestnik v Trebčah; Ocepek Josip, župnik na Dobovcu; Štražišar Matevž, posestnik v Krvavi peči; Petač Ivan, oficiant in posestnik v Novem Udmatu; Skvarča Filip, posestnik v Šebreljah; Bizjak Josip, posestnik v Draževniku; Markič Marijana, posestnica v Goričah; Štefanec Josip, posestnik v Radencih; Jeršič Ivan, posestnikov sin v Lipi; Klančar Frančišek, posestnik v Srniku; Mrzlikar Ivan, posestnik v Prapročah; Pustovrh Ivan, posestnik v Butanjovi; Lisec Josip, geometer v Ljubljani; Krančan Ivan, posestnik v Vrheh; Gačnik Josip, posestnik v Mokronogu; Pravst Albert, župni upravitelj v Planini; Oražen Ivan, posestnik v Runarskem; Bricelj Frančišek, posestnik na Dobrovi; Gabrijel Jakob, posestnik v Vrheh; Šabec Frančišek, posestnik v Zagorju; Kmečka zveza v Sv. Križu pri Kostanjevici; Mežek Simon, gostilničar v Mostah; Burkard Ivan, posestnik v Centi; Halekar Mihael, p. d. Kobentar, posestnik v Srejah; Šetina Josip, posestnik v Zbiljah; Jerman Helena, posestnica v Sneberjah; Jeglič Ivan, posestnik v Zgor. Dupljah; Krmavnar Ivan, posestnik v Vnanjih gorica; Jurček Ivan, posestnik v Blatni Brezovici; Kočar Ivan, posestnik v Ljubljani; Nagode Frančišek, posestnik v Ravniku; Gruden Ivan, posestnik v Spodnji Slivnici; Einspieler Mihael, p. d. Črne, posestnik v Zgornji Vesci; Klemenčič Frančišek, posestnik v Selu; pl. Laterner Maks, posestnik v Kotu; Prime Josip, posestnik na Dol. Zemonu; Žagar Josip, posestnik v Stari Loki; Uršič Josip, posestnik v Lanišah.

R a z g l a s

o oddaji modre galice po znižani ceni vinogradnikom na Kranjskem.

Vsled slabe lanske vinske letine, ki jo je povzročilo izredno neugodno vreme in tudi peronospora, ker so se ljudje preveč zanašali, da ta bolezen ponehuje, in so deloma zato škropljenje trt opustili, je letos med vinogradniki skoraj povsodi na Kranjskem velika beda. Lahko se reče, da je vsak vinogradnik bil lansko leto bolj ali manj oškodovan. Z ozirom na to dejstvo je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe že jeseni pričel na merodajnih mestih prositi za državno podporo, ki naj letos omogoči zadostno škropljenje trt z modro galico. Po prizadevanju naših gg. državnih poslancev se je posrečilo tako podporo izposlovati, in c. kr. kmetijski družbi je poverjena naloga, kranjske vinogradnike preskrbeti z modro galico po znižani ceni. Opozarja se, da gre cena modri galici ravno sedaj hitro kvišku in da je mogoče družbi cene še bolj znižati v primeri s tržno ceno, ker je že jeseni pri nizkih cenah nakupila večji del modre galice, ki se bo letos na Kranjskem potrebovala.

Cena modri galici je za vse vinogradnike na Kranjskem nastavljena na 48 vinarjev za kilogram.

Stroške za prevažanje plača družba z državno podporo in zato velja gori označena cena za vse kraje na Kranjskem. Družba plača tudi stroške za prevoz galice s kolodvorov, vendar naj v bližini kolodvorov stanujoči vinogradniki s svojo vprežno živino zastonj prepeljejo galico, da se z nepotrebni stroški oddaljenim vinogradnikom ne prikrajša podpora.

Modro galico za škropljenje trt po znižani ceni bo c. kr. kmetijska družba oddajala le kranjskim vinogradnikom na naslednji način in pod naslednjimi pogoji:

1. *Naročila na modro galico po znižani ceni se bodo izvrševala le skupno*, in sicer potom družbenih podružnic, kmetijskih društev ali zadrug, posojilnic (Rajfajznovk) in županstev. Pri naročilu mora dotično društvo ali županstvo imenoma navesti vse vinogradnike, ki vzamejo galico, in za vsakega vinogradnika posebej množino galice. Računi za prevozne stroške se morajo takoj predložiti, da jih družba poplača.

2. *Skupiček za modro galico, ki se posameznikom odda proti gotovemu plačilu, se mora sproti pošiljati kmetijski družbi.*

3. Tistim vinogradnikom, ki so v resnici v denarnih zadregah, *se sme deloma ali vsa galica dati na upanje*. Dolžni zneski se morajo najkasneje *do 15. decembra t. l.* izterjati in denar poslati kmetijski družbi. Do konca meseca maja se mora družbi predložiti seznamek onih vinogradnikov, ki so dobili galico na upanje.

4. Onim *revnim vinogradnikom*, ki potrebujejo le pičlo število kilogramov galice za škropljenje svojih trt in ki galico dobe na upanje, *sme glavni odbor v slučajih, ki so posebnega upoštevanja vredni, odpisati ves dolg ali del dolga*; prošnje za odpis tega dolga se morajo vložiti *do 15. novembra t. l.* pri kmetijski družbi. *Uvaževanja vredno potrebo, odpisati dolg, morata potrditi župnijski urad in županstvo.*

5. *Načelniki kmetijskih organizacij in županstva, ki modro galico naroče skupno za vse ali več vinogradnikov svojega področja, jamčijo družbi osebno za skozniškozi pravilno ravnanje pri razdelitvi galice, za pravočasno odposlatev skupljenega denarja in za pravočasno izterjanje dolžnih zneskov.*

6. Oddaja modre galice po znižani ceni, ki jo sme porabiti v svojem vinogradu le tisti, ki je bila zanj naročena, komu drugemu v dobičkarske namene, zlasti trgovcem in vinogradnikom zunaj dežele, je strogo prepovedana. *Vsak prestopok te prepovedi znači goljufijo, ki bo sodnijsko kaznovana.*

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 10. aprila 1911.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičkov.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, **plemenske mladiče, mrjaščeke in svinjice, pod nastopnimi pogoji:**

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

- da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;
- da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme;
- da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. aprila 1911.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Erzelju dne 20. aprila ob devetih zjutraj v šolskem poslopju v Erzelju.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikstva.
2. Volitev načelstva.
3. Naročba gospodarskih potrebščin.
4. Raznotero.

Kmetijska podružnica v Erzelju,

dne 26. marca 1911.

J. Volk, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Štrekljencu, ki bo v nedeljo, dne 30. aprila 1911 ob dveh popoldne pri načelniku.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju.
2. Predložitev računov.
3. Volitev načelnika in odbora.
4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica na Štrekljencu.

Martin Derganc, načelnik.

Listnica uredništva.

Ž. Ž. v II. Preden se je pričel delati vodovod, je okrajno glavarstvo izdalo vodopravno razsodbo, in v tej razsodbi najdete zapisane vse dolžnosti in pravice posestnikov in podjetnika. — *A. Č. v O.* V svinjaku naredi i strop iz betona, ki bi obenem tvoril streho, nikakor ne priporočamo, kajti tak strop bi bil pozimi navzlic dobremu prezračevanju vedno moker in bi prasiči v svinjaku prav gotovo bolehal. — *Ž. M. v Z.* Če je sosed zasadil svoj svet s smrekami, ki s svojo senco škodujejo Vašemu vrtu, nimate pravice ugovarjati, kajti vsakdo sme na svojem posestvu narediti vse, kar hoče, če le ni protizakonito. — *F. Z. v R.* Nikdo se ne more siliti, da bi moral svoje njive zagraditi zaradi tuje živine, kajti vsak lastnik živine je dolžan skrbeti, da živina ne dela drugim škode, in če jo naredi, je pa za škodo odgovoren. — *Ž. K. v K.* Teletom, ki se odstavljajo, se pač morejo dajati pšenični otrobi in mlačni vodi za pijačo, vendar bodi tako ravnanje le izjemno in v pričetku odstavljanja, pozneje je pa bolje otrobe dajati suhe in teleta posebej z vodo napajati. — *A. S. v R.* Če morete dokazati, da ste bili pri prodaji za polovico vrednosti oškodovani, potem se more kupna pogodba razveljaviti, če se niste že naprej odrekli pravici ugovora proti taki oškodbi. — *I. L. v L.* Če ima sosed pravico hoditi skoz Vaše zaprto dvorišče in pušča vrata za seboj odprta, ne morete ničesar proti njemu ukreniti. Sicer pa vrata lahko taka naredite, da se sama zaloputnejo.